

Marek Saj

"Stwierdzenie nieważności małżeństwa. Praktyczny przewodnik", J. Vernay, B. Draillard, tł. S. Filipowicz, Poznań 2014 : [recenzja]

Ius Matrimoniale 25/2, 129-131

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

J. Vernay, B. Draillard,
Stwierdzenie nieważności małżeństwa.
***Praktyczny przewodnik*, wyd. Święty Wojciech,**
Poznań 2014, tłum. S. Filipowicz, 145 ss.

Na rynku wydawniczym w ostatnich latach pojawia się dość dużo pozycji książkowych opisujących kościelny proces o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Przyczyną zainteresowania tą tematyką jest zapewne ciągle wzrastająca liczba osób starających się uzyskać takowe sądowe orzeczenie, co pozwala na zawarcie później małżeństwa kanonicznego. Do listy istniejących już publikacji dopisać możemy tłumaczoną z języka francuskiego książkę *Stwierdzenie nieważności małżeństwa. Praktyczny przewodnik*. Jej autorami są kanoniści, co dodatkowo podnosi jej wartość, gdyż omawiane zagadnienia nie są li tylko teoretycznym opisem, ale bazują na doświadczeniu zdobytym przede wszystkim w praktyce sądowej. Ten walor został podkreślony podtytułem *Praktyczny przewodnik*. Rzeczywiście, kwestie teoretyczne są wzbogacone obrazującymi je konkretnymi, życiowymi przykładami.

Książka, oprócz przedmowy do wydania polskiego (s. 7-10), wstępu (s. 11-17) i zakończenia (s. 141), została podzielona na pięć części czy też rozdziałów, bo nie przypisano im żadnej tego typu nazwy.

Część pierwsza, *Fundamenty* (s. 19-52), stanowi dość obszerne wprowadzenie w podstawowe pojęcia i zasady dotyczące małżeństwa. Strukturalnie składa się z 25 pytań i odpowiedzi na nie. Omówione zostały w nich takie kwestie, jak małżeństwo w świetle Biblii, szczególnie charakter małżeństwa chrześcijańskiego i jego najważniejsze cele, czym jest sakrament małżeństwa, czy wszyscy ochrzczeni mogą je zawrzeć, czy można je zawrzeć także z osobą nieochrzczone, czy obrzęd jego zawierania musi mieć miejsce w czasie Eucharystii, czy małżeństwo niesakramentalne jest nierozzerwalne. Kolejne pytania dotyczą prawa kanonicznego, skargi i procedury związanej z orzeczeniem nieważności małżeństwa. Przybliżają one m.in. tematykę czasu trwania procedury, jej kosztów, liczby orzeczeń nieważności

małżeństw czy też ich strony moralnej. To oczywiście tylko niektóre zagadnienia tej części publikacji. Wydają się one niezwykle ważne zarówno w kontekście zawieranego małżeństwa, jak i procesu o stwierdzenie jego nieważności.

Prawo kanoniczne stawia konkretne wymogi do zawarcia małżeństwa. Uzależnia się od nich ważność związku małżeńskiego, przyjmując przy tym możliwość nieważnego zawarcia go. Podstawowe wymogi sprowadzają się do trzech: wolność w wyrażeniu zgody małżeńskiej, czyli brak jej wad, brak kanonicznych przeszkód małżeńskich oraz zachowanie formy kanonicznej. Tej problematyce poświęcone są trzy kolejne części tego przewodnika.

Część druga, *Wady zgody małżeńskiej* (s. 53-81), opisuje zatem poszczególne wady, jakimi może być dotknięta małżeńska zgoda. Autorzy prezentują kolejno niezdolność do zawarcia małżeństwa z przyczyn natury psychicznej, brak minimum wiedzy o małżeństwie, błąd, podstęp, symulację małżeństwa, małżeństwo warunkowe, przymus i bojaźń.

Następny rozdział, *Przeszkody małżeńskie* (s. 83-106), w kolejnych punktach omawia owe przeszkody, których prawodawca kodeksowy wylicza 12: przeszkoda różnej religii, wieku, niemocy płciowej, węzła małżeńskiego, uprowadzenia, występku, pokrewieństwa, powinowactwa, pokrewieństwa prawnego, przyzwoitości publicznej, święceń i ślubu czystości złożonego w instytucie zakonnym.

By zgoda małżeńska osiągnęła swój zamierzony skutek, musi być wyrażona w konkretnej, wymaganej przez prawo formie. Czwarty zatem rozdział – *Braki dotyczące formy kanonicznej* (s. 107-117), skupia się właśnie na tych kwestiach. Czytelnik znajdzie tu wyjaśnienie, czym jest forma kanoniczna, kto jest zobowiązany do jej zachowania, kto jest szafarzem tego sakramentu, co zrobić, gdy nie została zachowana jego forma kanoniczna, oraz czym jest forma liturgiczna zawierającego małżeństwa.

Gdyby któryś z opisanych wyżej warunków koniecznych nie został spełniony, pomimo że miała miejsce liturgiczna celebrowanie małżeństwa i zewnętrznie wszystko wskazywało na to, iż zostało ono rzeczywiście zawarte, to taki związek małżeński w świetle prawa nie został zawarty lub, inaczej mówiąc, został zawarty nieważnie. Proces małżeński będzie tutaj prowadził do stwierdzenia nieważności zawarcia związku małżeńskiego.

Całość rozważań kończy część zatytułowana *Proces* (s. 119-140). Dla osób pragnących starać się o stwierdzenie nieważności małżeń-

stwa to istotny i bardzo pomocny materiał. Autorzy w prosty sposób przedstawiają przebieg procesu kanonicznego o nieważność małżeństwa, od wniesienia pozwu do sądu aż do wydania ostatecznego orzeczenia w postaci wyroku. Osoba zainteresowana znajdzie tutaj przydatne informacje o wszystkich szczegółowych kwestiach ważnych dla prawidłowego i owocnego prowadzenia procesu małżeńskiego.

Publikacja napisana została bardzo przystępnym językiem, pozwalającym dotrzeć do różnego rodzaju adresatów. Choć w dużej mierze jest pozbawiona aparatu naukowego – zawiera tylko ten konieczny – to jednak opiera się na nauce Kościoła dotyczącej tej tematyki. Rzeczywiście ma ona postać praktycznego przewodnika, co było zamierzeniem jej Autorów. Właśnie ze względu na taki charakter książki warto ją promować jako dobrą pomoc w trudnej życiowej sytuacji, gdy istnieje konieczność stwierdzenia nieważności kanonicznego małżeństwa. Może być także wykorzystana w pracy duszpasterskiej i katechetycznej. Jej potencjalnych odbiorców jest zatem wielu.

ks. Marek Saj